

Posudek na diplomovou práci Sály Vybíralové, *Memoáry Philippa de Commynes jako pramen k dějinám politického myšlení a diplomatické praxe*, Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav českých dějin, Praha 2011, 94s.

Diplomová práce Sály Vybíralové zapadá výběrem pramenné základny (v českém prostředí málo známé texty ve střední francouzštině) i zaměřením na systematický výzkum literárních pramenů vrcholného a pozdního středověku do dlouhodobého úsilí česko-francouzského semináře při Ústavu českých dějin. V jeho rámci dostala Sára Vybíralová možnost konzultovat postup svých výzkumů s předními odborníky na dílo Philippa de Commynes a jeho dobu, především prof. Jeanem Dufournetem, prof. Philippem Contaminem a prof. Françoise Autrandovou. Při zpracování tématu využila diplomantka rovněž ročního studijního pobytu na Université Paris I-Sorbonne, kde mohla vytěžit nejnovější francouzskou literaturu (nesmírně rozsáhlou, zvolený text totiž patří k nejkoumanějším pramenům konce 15. století) a srovnávat rozdílné edice zvoleného díla. Již v úvodu posudku musím vyzdvihnout vynikající jazykové znalosti Sály Vybíralové, nezbytné pro pochopení a kritické zhodnocení náročného literárního textu ve střední francouzštině.

Složité a mnohvrstevnaté dílo Philippa de Commynes může historik zkoumat z mnoha úhlů pohledu. Připomenu alespoň, že tento autor rád rozvíjel úvahy o různých formách vlády, o uspořádání států a o povaze národů, protože v jejich rozdílném charakteru viděl záruku celkové stability. Přemýšlel o problémech, jež čekala slibná budoucnost, ať už šlo o zachování evropské rovnováhy, o vliv klimatu na temperament obyvatel a o ideální formu spravedlivého zdanění.

Sára Vybíralová se rozhodla využít tohoto textu jakožto pramene k poznání dějin mentalit, diplomatické praxe a její reflexe, zkoumaných především metodami historické antropologie. Diplomantka si správně uvědomila, že Memoáry jsou nejen důležitým zdrojem

informací o diplomacii přelomového období, ale také dílem silně didakticky zaměřeným, se značnou mírou osobní literární invence. V této souvislosti plně souhlasím se zásadní volbou, tedy pominout pramen jakožto zdroj informací k faktografii dějin francouzsko-burgundských vztahů.

První kapitolu práce věnovala Sára Vybíralová celkem logicky rekapitulaci života Philippa de Commynes jako člověka své doby, dvořana, diplomata, služebníka a znalce mnoha evropských vladařů. Připravila si tím vhodné pole pro další hodnocení a úvahy. Přesto by mohla při obhajobě diplomové práce zaujmout jasnější stanovisko k otázce, která je již delší dobu zdrojem polemik: nakolik určující jí na základě vlastního prostudování Memoárů připadá pověst jejich autora coby morálně překérního „přeběhlíka“ ?

Za velmi přínosnou pokládám část I. 2, kde se Sára Vybíralová zamýšlí na kontextem vzniku Memoárů a jejich hlavním účelem. V této souvislosti by se diskuse při obhajobě mohla soustředit mj. na problém, do jaké míry je název paměti pro složité dílo Philippa de Commynes adekvátní. Vždyť název Mémoires přisoudil textu teprve Denis Sauvage v předmluvě k vydání z roku 1552, kde se zároveň tvrdilo, že Commynes je „nejen otcem, ale též kmotrem memoárů“. A v jaké míře by se dal zkoumaný pramen pokládat za panovnické zrcadlo? Souhlasím s autorkou práce, že spřízněnost s panovnickými či knížecími zrcadly je evidentní. Bylo by možné konkrétně rozvést, ve kterých rysech?

Část diplomové práce nazvaná Literární prostředky ve službách politické doktríny bezpečně prokazuje, že Sára Vybíralová si osvojila zásady citlivého přístupu k tak specifickému druhu pramenů. Za mimořádně zdařilý pokládám oddíl Paměť a úvaha: možnosti autorského komentáře v narativním textu (s. 43 a následující).

Za jádro diplomové práce Sáry Vybíralové lze považovat pasáže rozebírající jednotlivé prvky Commynova politického myšlení, jeho koncepci ideálního vladaře, kterou navazuje na tradici středověkých didaktických děl a uvádí pozoruhodnou typologii vladařů.

Poslední kapitola věnovaná diplomatické praxi pozdního patnáctého století je pozoruhodná hledáním vztahu k hodnotovému systému společnosti. V této souvislosti se Sáře Vybíralové zdařily výstižné civilizační charakteristiky zvláště v části nazvané jeviště dvora: gesta a symbolika v diplomacii.

Nedílnou součástí diplomové práce – rovněž v duchu tematického zaměření česko-francouzského semináře – je shrnutí a zhodnocení veškerých pasáží pramene, věnovaných středoevropskému prostoru. V této souvislosti si do budoucna nabízí k hlubšímu zhodnocení zhodnocení kuriózní pasáž o zavraždění Ladislava Pohrobka zhrzenou milenkou, protože ohledně její inspirace se otevírá řada hypotéz. Rovněž portrét Matyáše Korvína jakožto ideálního vladaře si zaslouží další komparativní zkoumání.

Závěrem: Sára Vybíralová prokázala v diplomové práci vynikající znalost rozsáhlé, především cizojazyčné literatury. Pracuje s ní kriticky a s osobitým tvůrčím přístupem, zvolenému tématu odpovídá i výstižný a kultivovaný jazyk. Přístup k prameni svědčí o vědomí jeho složitosti a specifickém charakteru. V českém prostředí zatím překlad pozoruhodných Memoárů Philippa de Commynes chybí, lze tedy vyjádřit přání, aby Sára Vybíralová na základě již dnes mimořádně hlubokých znalostí tohoto pramene po dalším studiu přistoupila alespoň k vydání rozsáhlých komentovaných ukázek.

Prozatím mohu jen konstatovat, že diplomová práce Sáry Vybíralové splňuje všechny požadavky kladené na tento typ prací a v mnoha ohledech je i překračuje. Rád ji tedy doporučuji k obhajobě a navrhuji – po zodpovězení diskusních otázek naznačených v textu tohoto posudku – hodnocení výborně.

V Praze dne 8. srpna 2011

Doc. PhDr. Martin Nejedlý, Dr.